

Resenyes

JOHNSTON, Lynda (2019)

Transforming gender, sex and place: Gender variant geographies

Oxon i Nova York: Routledge, 191 p.

ISBN 9781472454799

Qui pot saber quin gènere tens tu? Quin gènere tinc jo, la veïna o el veí? Només nosaltres, cadascú. Jo sé quin gènere tinc, el sé, l'experimento, és una vivència meva. El gènere és una llibertat individual, és una dimensió més de la personalitat humana. El gènere, ara i aquí, és una riquesa que està segrestada. L'estat, que s'atorga el poder de validar-nos com a dona o com a home, és qui ordena els nostres cossos. Ens està dient qui pot ser home i qui pot ser dona.

Aquest és un fragment de l'entrevista que la periodista Laura Rosel fa a l'activista catalana trans Judith Juanhuix al diari *Ara* el 10 de març de 2019 i que ens serveix com a reflexió per iniciar la ressenya de l'obra que presentem.

Transgender, transsexual, transvestite, cross-dresser, trans women, trans feminine, trans man, trans masculine, genderqueer, non-binary, gender fluid, agender, pangender, non-gender, bi-gender, demi-gender, gender diverse, third gender, drag king and drag queen, to name just a few. (p. 7-8).

Tots aquests termes designen nombrosos i diverses identitats de gènere que la geògrafa Lynda Johnston visualitza en el llibre per tal d'entendre la complexitat de les persones, les seves identitats, subjectivitats, sentits corporals i sentiments de sentir-se dins i fora dels llocs. En el marc de les geografies feministes i dels estudis transgènere i queer, l'autora es proposa desafiar els binarismes de gènere, desestabilitzar la heteronormativitat i mostrar la transfòbia —discriminació, opressió i marginació— que viuen les persones amb aquestes identitats en determinats espais i llocs quotidians.

Lynda Johnston és professora de la Universitat de Waikato, de Nova Zelanda, i actualment exerceix de presidenta de la Comissió de Geografia i Gènere de la Unió Geogràfica Internacional (2016-2020). Ha estat editora de la revista *Gender, Place and Culture* i ha escrit nombrosos textos on reflexiona sobre el cos, les identitats de gènere i el lloc. Des del seu bagatge i reconeixent el camí recorregut per publicacions anteriors com ara *Mapping Desire* (1995, de David Bell i Gill Valentine com a editors), *Geographies of Sexualities* (2007, de Kath Browne, Jason Lim i Gavin Brown com a editors) i *Space, Place and Sex* (2010, de Robyn Longhurst i ella mateixa), l'autora ens presenta un llibre necessari i imprescindible per entendre de quina manera els cossos (generitzats, sexualitzats i racialitzats), el gènere i l'espai es constitueixen mútuament. La posicionalitat i la reflexivitat de l'autora es veu present en tot el llibre, fet que li permet parlar a partir d'experiències de discriminació viscudes per ella mateixa, prioritzar interaccions no jeràrquiques a l'hora de fer entrevistes i utilitzar mètodes participatius.

L'obra s'estructura en nou capítols. En el primer s'hi presenten les identitats de gènere com a fluides, canviants i complexes, i s'hi assenyalava que el terme escollit al llarg del llibre per anomenar la gran varietat de persones que amb la seva identitat o expressió de gènere transgredeixen les normes binàries de gènere és la de *transgènere*, variant de *gènere* i *intersexe*.

En el capítol segon s'hi exploren les geografies corporals de les subjectivitats de les variants de gènere i sexe, i s'hi recullen memòries d'infantesa de persones trans com una bona manera d'entendre les seves identitats actuals. Els cossos són el primer esglai a partir del qual con-

nectem i experimentem amb uns altres cossos als llocs. La manera com mirem, sentim i actuem depèn de la forma, del pes, de l'aparença, de la forma de vestir, de la salut, de l'edat, de l'etnicitat, de la sexualitat i del gènere del nostre cos. Aquestes diferències corporals poden constituir la base de la discriminació i el prejudici, particularment quan el gènere d'una persona no correspon al sexe assignat en néixer.

Del cos es passa a l'entorn domèstic. El capítol següent se centra en el lloc més privat, la llar, un espai perfecte per construir-se i reconstruir-se un mateix. És sovint el primer espai on s'expressa la diferència de gènere i on es comença a viure la pròpia identitat. La llar, de la mateixa manera que tots els àmbits, és quelcom material i físic, i alhora imaginatiu i emocional; un lloc de lluita i de conflicte, però també de negociació intergeneracional, de poder i d'identitat. Es dona per fet que la llar és un espai heteronormatiu i cisgènere, i s'oblida que també pot ser transgènere o intersex. Les persones transgènere, variant de *gènere* i d'*intersex*, són conscients que els domicilis no són inherentment privats i que han deixat de ser entorns idealitzats o alliberats de pors i d'ansietats, per esdevenir llocs on la privacitat i la seguretat són negociades contínuament.

El capítol quart se centra en un àmbit molt poc estudiat en geografia: els lavabos. Els lavabos públics són espais segregats perquè les diferències sexuals entre homes i dones així ho justifiquen; i els lavabos privats, els de casa, també estan generitzats, ja que també constitueixen àmbits performatius de gènere, on el cos sempre està sota supervisió i vigilància. Però per a les persones que no s'identifiquen completament amb el fet de ser home o de ser dona se'ls pot fer difícil anar al lavabo. A la universitat on treballa l'autora hi ha un grup d'activistes, format per professorat i estudiants, que lluiten per eliminar els lavabos

que, segons el seu parer, estan generitzats innecessàriament, i lluiten perquè passin a ser «neutres de gènere» o «de tots els gèneres», amb l'objectiu de validar les diverses identitats de gènere.

Al llarg del llibre, l'activisme de l'autora contra les injustícies de gènere, les desigualtats i la discriminació es manifesta en exemples i en el tipus de recerca que presenta. El fet que les persones trans experimentin transfòbia diàriament i que per aquest motiu puguin patir més pobresa, més discriminació a l'escola o a la feina, siguin més víctimes de la mala salut o de la indigència o tinguin un risc més elevat de ser empresonades, entre d'altres circumstàncies, són alguns dels motius que fan necessaris espais d'activisme trans com a eina imprescindible de canvi social. En aquesta línia, els àmbits laborals mostren com hi opera el poder, quin és el privilegi de les persones cisgènere i quines possibilitats hi ha a l'hora de desafiar les ocupacions cisgènere. S'observa com les persones transgènere estableixen una relació complexa amb els llocs de treball —per la mida dels seus cossos, les seves formes i la seva materialitat—, ja que sovint els seus companys i companyes de feina les situen en la rigidesa del gènere binari. Dins l'entorn professional, aquesta gent té dues opcions: conformar-se amb el binari generitzat, i d'aquesta manera evitar el risc de perdre el lloc de treball i de mantenir una relació amistosa amb els seus companys i companyes, o decidir viure obertament la seva identitat i, consegüentment, patir molt sovint discriminació i marginació.

I de la feina als espais de lleure. El capítol següent ens apropa als espais nocturns i de lleure LGBTIQ, considerats com a llocs utòpics i inclusius on les persones expressen lliurement les seves identitats, però també com a llocs que poden arribar a excloure les persones queer no desitjables. Aquest capítol se centra, concretament, en l'experiència de drag-queens que treballen en clubs noc-

turns i s'hi analitza com senten el gènere, com el celebren, el parodien i el subverteixen. També s'hi observa com les seves actuacions (amb comèdia, drama, música i humor) tenen un fort component emocional i polític. Les geografies de les drag-queens mostren que el fet de tocar i de tocar-se (cos a cos, cos i lloc) té un paper important en la construcció de les subjectivitats generitzades i sexualitzades. Els llocs nocturns són llocs, doncs, on els cossos toquen uns altres cossos, on es crea desig sobre el sexe gènere i on es ressalta la fragilitat de les fronteres corporals de la masculinitat i de la feminitat, així com de l'heterosexualitat i l'homosexualitat.

En el capítol següent s'hi analitza la manera com els cossos amb variant de gènere són documentats, legalitzats i, sovint, (no) comptabilitzats com a ciutadans. Els documents legals són necessaris diàriament per un gran nombre de situacions: matricular-se en una institució acadèmica, anar al metge, aconseguir una feina o obrir un compte bancari, entre moltes d'altres. Però l'estatus legal no només està íntimament connectat amb les experiències diàries, sinó també amb els sentiments de pertinença (o no) al lloc. Les nacions sempre assumeixen que els seus ciutadans són homes o dones cisgènere heterosexuals que estan conformes de manera «natural» i «normal» amb el gènere i amb el sexe assignat en néixer. Però, lluny d'aquesta assumpció, els activistes d'arreu del món reclamen el dret que les persones amb variant de gènere puguin autodeterminar-se i aconseguir, així, més benestar físic, social i mental; i lluiten per unes lleis més progressives gràcies a les quals el procés per canviar de sexe o de gènere sigui simple, ràpid, gratuït, transparent i completament confidencial. Els casos del no reconeixement

d'homes i de dones trans de Samoa, un arxipèlag del Pacífic, d'una banda, i la llei d'identitat de gènere a l'Argentina, el primer país del món que va legalitzar el dret a l'autodeterminació d'un gènere, d'una altra, ajuden a exemplificar la situació d'aquesta qüestió al món.

Finalment, el darrer capítol, el de les conclusions, recull les idees principals del llibre, que són bàsicament dues: que les persones transgènere no són un grup fix o homogeni, sinó que hi ha moltes expressions de gènere i d'identitats, i que aquestes persones pateixen pràctiques discriminatòries espacials. L'obra que acabem de presentar aconsegueix transmetre perfectament aquestes dues idees i obre les portes a pensar en noves línies de recerca més provocatives, polítiques i activistes.

Referències bibliogràfiques

- BELL, David i VALENTINE, Gill (eds.) (1995). *Mapping Desire: Geographies of Sexualities*. Londres i Nova York: Routledge.
- BROWNE, Kath; LIM, Jason i BROWN, Gavin (eds.) (2007). *Geographies of sexualities: theory, practices and politics*. Aldershot: Ashgate.
- JOHNSTON, Lynda i LONGHURST, Robyn (2010). *Space, Place, and Sex: Geographies of Sexualities*. Plymouth: Rowman & Littlefield.

Anna Ortiz Guitart
Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Geografia
anna.ortiz@uab.cat
<https://doi.org/10.5565/rev/dag.598>

